

Затверджено на засіданні кафедри
«Філософії та соціології»
прот. № 1 від 9 вересня 2022 р.

Затверджено
рішенням вченої ради ННЦГО
прот. № 1 від 9 вересня 2022 р.

СИЛАБУС

ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ

2023-2024 н.р.

освітній рівень перший (бакалавр)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

доц.Сивогракова З.А., доц.Даніл'ян В.О.

Команда викладачів:

Даніл'ян Вадим Олегович (кандидат філософських наук, доцент)

Контакти: +38 (067) 78 16 193; e-mail: daniilyan@kart.edu.ua

Толстов Іван Вікторович (кандидат філософських наук, доцент)

Контакти: +38 (097) 53 47 031; e-mail: tolstov@kart.edu.ua

Години прийому та консультації: 14.00-15.00 (Понеділок, Середа) Zoom

Розміщення кафедри: м. Харків, майдан Фейербаха, 7, корп.3, 3 поверх, ауд. 319-321

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua/>

МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ»

Вимоги сучасного суспільства, ринку праці до людини-професіонала свідчать про запит не стільки на інформативну озброєність молодих фахівців, скільки на їхню здатність адаптуватися до нових умов, творчо реалізовуватися, бути готовими до постійного навчання, реалізації ефективних способів пошуку необхідних ресурсів, прийняття відповідальних рішень, протистояння різноманітним тискам. А творча ініціатива, самостійність, впевненість, здатність ставити нові цілі й пропонувати шляхи їх досягнення стають більш цінними, ніж вміння просто реалізовувати відомі способи діяльності.

Не менш важливим є вміння розбиратися у закономірностях функціонування суспільства, складних соціальних системах і процесах, проаналізувати будь-яке суспільне явище, зрозуміти його соціальні механізми і суспільні наслідки, зрозуміти важливість збереження суспільства як цілісної системи. Все це буде сприяти розумінню майбутнім фахівцем соціального життя суспільства, взаємодії різних сфер соціуму, особистості і суспільства.

Тому психологічна, соціально-психологічна, соціологічна компетентність фахівців, яка і проявляється в описаних вище характеристиках, набуває все більшої актуальності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія та соціологія» є психологічна та соціологічна підготовка студентів у сфері фундаментальних понять психологічної та соціологічної науки, а саме: знання та розуміння змісту закономірностей і механізмів психічних процесів, станів, особливостей та закономірностей розвитку індивідуальності людини, шляхів реалізації потенційних можливостей людини на основі самопізнання та самовдосконалення, діяльності та спілкування; знання про людину і суспільство, складні соціальні системи, соціальні інститути, що створюються людьми для забезпечення своєї життєдіяльності, шляхи і механізми регуляції суспільних відносин, тенденції розвитку та трансформації суспільства.

Програмою дисципліни передбачено розгляд питань, що складають основу загальнотеоретичних та практичних знань щодо психічних процесів і станів, психології особистості, міжособистісних стосунків; історії й основних понять та категорій соціологічної науки, особливостей соціологічних концепцій та підходів (зокрема щодо соціальної мобільності та стратифікації суспільства), форм соціальної взаємодії, закономірностей регуляції соціальної поведінки.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Курс спрямований на розвиток наступних компетентностей студентів:

1. **Загальнокультурну і ціннісно-сміслову компетентність** (розуміння морально-етичних аспектів психологічного та соціологічного знання і практики; гуманістичний характер переконань, світогляду; повага до суб'єктивного світу людини; розуміння сутності соціальних процесів та важливості коректного використання психологічних закономірностей у ситуаціях міжособистісної взаємодії, здатність діяти соціально відповідально та свідомо)

2. **Навчально-пізнавальну і інформаційну компетентність** (інтерес до психології та соціології; здатність аналізувати причини, динаміку соціальних процесів, прогнозувати розвиток психічних станів людини, досвід спостереження і самоспостереження; розвиток вмінь щодо самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації з різних джерел; здатність використовувати практичні навички, спираючись на отримані знання; критичне ставлення до непрофесійного використання інформації, результатів досліджень)

3. **Комунікативну компетентність** (здатність піднятися від рівня ритуального спілкування до більш професійного, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях в контексті ділових та особистісних відносин; обізнаність щодо особливостей взаємодії у різних соціальних системах та інститутах, закономірностей обміну інформацією в спілкуванні, здійснення психологічного впливу, механізмів взаємосприйняття і взаєморозуміння, оволодіння техніками ефективної комунікації; вміння проявляти толерантність; розуміння сутності соціально-психологічних процесів диференціації соціальних ролей, групового тиску тощо).

4. **Компетентність особистісного самовдосконалення** (адекватне розуміння свого місця у соціальній структурі суспільства обізнаність у можливих шляхах особистого соціального розвитку як громадянина та представника різних соціальних груп, досвід визначення та прогнозування тенденцій соціального розвитку з метою більш ефективної адаптації особистості до нових умов; адекватне уявлення про власні індивідуально-психологічні властивості, обізнаність в питаннях рушійних сил психологічного розвитку, основних особливостей різних вікових періодів, ролі вікових криз у процесі становлення особистості, досвід розпізнавання психологічних особливостей людини залежно від віку, прогнозування можливих майбутніх життєвих змін, переконання у необхідності самостійних, наполегливих зусиль людини щодо досягнень особистісного розвитку, професійного становлення).

ОГЛЯД КУРСУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ В МЕЖАХ КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ»

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Дисципліна викладається для студентів першого рівня вищої освіти (бакалавр) протягом одного семестру і передбачає:

проведення 1 лекції раз на тиждень (всього 16 або 14 лекцій залежно від розкладу) і 1 практичного (семінарського) заняття раз на тиждень (всього 16 або 14 занять) – освітні програми УКЗ, БКМ, ПЦБ;

проведення 1 лекції раз у два тижні (всього 8 або 7 лекцій залежно від розкладу) і 1 практичного (семінарського) заняття раз у два тижні (всього 8 або 7 занять) – для студентів всіх інших освітніх програм, навчальні плани яких включають дисципліну.

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Дисципліна викладається протягом одного семестру і передбачає проведення лекцій, практичних (семінарських) занять, написання контрольної роботи або ІДЗ (як узагальнення самостійного опрацювання студентами матеріалу), проведення іспиту або заліку (відповідно до начальних планів освітніх програм).

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ КУРСУ

Модуль Психологія

Змістовний модуль 1.

Специфіка предмету психології як науки

Змістовний модуль 2.

Когнітивна сфера психіки

Афективно-регулятивна сфера психіки

Змістовний модуль 3.

Індивідуальні властивості психіки людини

Психологія особистості. Розвиток, професійне становлення особистості

Змістовний модуль 4.

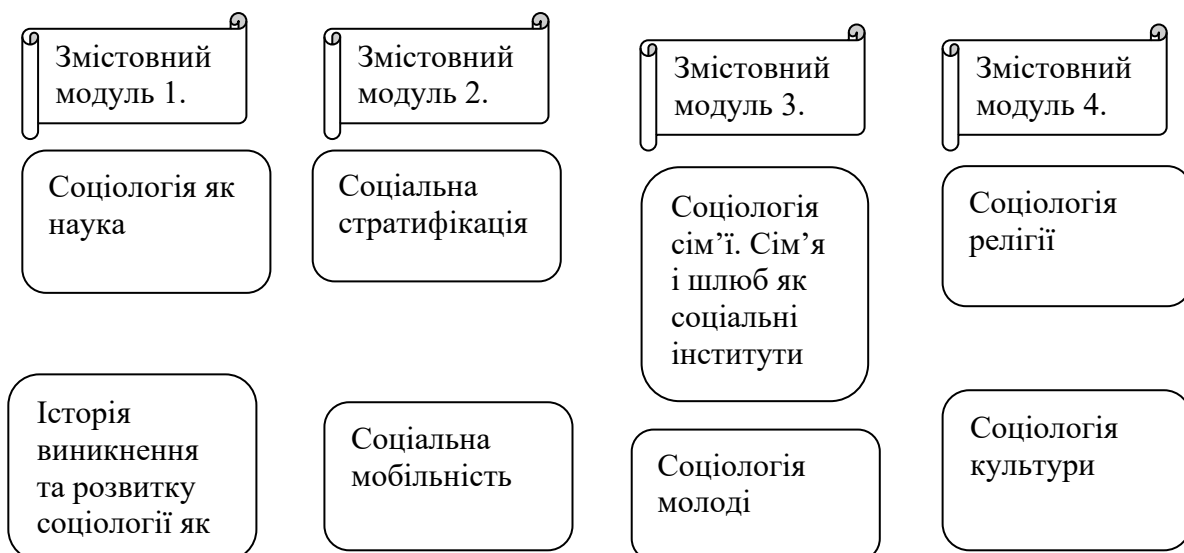
Психологія спілкування

Психологія конфлікту

Модуль Соціологія

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- Очікуємо, що у ході навчального курсу студенти суттєво розвинуть власні знатності:
- зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки, знання та пояснення;
  - прогнозувати можливий розвиток подій у сфері міжособистісних стосунків, обґрунтовувати і приймати рішення у невизначених умовах;
  - користуватися сучасними методами збору, обробки та інтерпретації наукової інформації, представляти висновки у формі усних виступів, письмово оформлених висновків;
  - реалізовувати ефективні прийоми соціально-психологічного впливу, коректної саморегуляції;
  - організовувати, ефективно взаємодіяти та керувати роботою групи;

- проактивно, цілеспрямовано, самостійно навчатися, реалізовуватися у якості самостійної, творчої особистості.

- вміти науково осмислювати складні явища та процеси суспільного життя, свідомо орієнтуватись в соціологічних теоріях;
- здійснювати соціальний контроль, що виявляється у критичному ставленні до явищ дійсності;
- вміти відстоювати та аргументувати власну позицію щодо досліджуваних питань;
- мати змогу прогнозувати тенденції розвитку соціальних процесів у майбутньому;

процесів у майбутньому;

- здійснювати особистісне самовдосконалення, вміти адаптуватися до нових соціальних умов в різних сферах життя.

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ПО КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ»

Інформація про курс розміщена на сайті Університету: <http://metod.kart.edu.ua/>

Інформаційні ресурси в інтернеті:

<http://metod.kart.edu.ua/>

<http://psychology.ru/library/>

<http://psy.piter.com/library/>

<http://psylib.kiev.ua/>

<http://www.info-library.com.ua/>

http://www.koob.ru/common_psychology/

<http://i-soc.com.ua/ua/institute/lib>

<http://nplu.org/article.php?id=70>

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=34:informacijnij-dajdzhest&Itemid=123

<http://nbuv.gov.ua/node/3708>

<http://www.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/elektronna-biblioteka>

ПРАВИЛА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ»

Умовою ефективного засвоєння змісту дисципліни і досягнення наведених результатів (набуття необхідних компетенцій) є не тільки високопрофесійна робота викладача, а також наполеглива, цілеспрямована учбова діяльність студентів, яка включає різні форми роботи як під час аудиторних занять (лекцій і семінарів), так і самостійної підготовки.

Під час **лекцій** ефективності засвоєння матеріалу, що надається, сприяє не лише уважне слухання і кропітке ведення конспекту, але й також самостійне осмислення матеріалу, формулювання уточнюючих запитань, можливих критичних зауважень, спроби навести приклади, які б ілюстрували або, навпаки, ставили під сумнів, положення, що наводяться. Активна участь в коротких обговореннях, які зазвичай є природнім елементом лекцій з психології і соціології, також є активністю, що очікується від студентів в ході вивчення ними дисципліни.

Робота на **семінарських** заняттях передбачає наступну активність студентів:

- підготовку доповідей і виступів на теми, означені програмою курсу;
- участь в обговоренні нагальних питань з тематики дисципліни;
- виконання індивідуальних завдань (розв'язання психологічних і соціологічних ситуативних задач, представлення результатів реферативних робіт тощо);
- участь у тренінгових вправах, що спрямовані на формування та закріплення навичок;
- участь в усних і письмових опитуваннях.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль знань у рамках навчальної дисципліни «Психологія та соціологія» здійснюється з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи, відображених у Положенні про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ (<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentu-vnz/polojennya-12-2015.pdf>).

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання. При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C

ЗАДОВІЛЬНО – 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО – 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Підсумкова (залік/іспит) оцінка складається з балів, отриманих за поточний контроль та модульне тестування..

Модульне тестування:

Оцінка формується відповідно до кількості вірних відповідей на тестові модульні питання. Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.

Поточний контроль: в умовах дистанційної та змішаної форм навчання оцінка формується шляхом накопичення студентами балів за наступні види роботи і активності: 1) вчасне якісне виконання індивідуальних самостійних завдань в

асинхронній формі роботи (платформа moodle); повідомлення, презентації, активна участь в обговореннях під час семінарських занять, які проводяться у синхронній формі роботи (під час аудиторних занять або в конференціях zoom) – до 40 балів; відвідування лекцій (бали нараховуються в залежності від кількості відвідуваних лекцій, максимальна сума становить 8 балів; у разі пропуску більше, ніж 50% лекцій, бали не нараховуються); наявність і повнота конспекту лекцій з тем, що виносяться на самостійний розгляд (максимальна сума балів – 12).

Додаткові бали можуть нараховуватися:

- за активну участь (підготовка виступів, доповідей, участь в обговоренні проблемних питань, дискусіях) у роботі студентських наукових гуртків (психологічного, соціологічного) та дискусійного клубу, які працюють на кафедрі – до 15 балів за один захід

- підготовку студентських наукових робіт на конференції різного рівня – до 20 балів

ЗАЛІК (ІСПИТ)

Студент отримує залік (іспит) за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів за модульне тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає підсумковий бал. Якщо студент не набирає достатню для позитивної оцінки кількість балів, він в усній формі відповідає на питання із переліку питань до заліку (якщо навчальним планом передбачений іспит – на питання екзаменаційного білету).

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Підсумкова оцінка складається з балів, отриманих за виконання контрольної роботи або ІДЗ та складання підсумкового залікового тесту.

Тестування: оцінка формується відповідно до кількості вірних відповідей на тестові питання. Максимальна кількість становить 40 балів за тест.

Контрольна робота: складається з питань теоретичного характеру та та практичних завдань (ситуативних задач, кейсів тощо). Максимальна кількість балів за контрольну роботу становить 60.

Теоретичні питання передбачають реферативний характер їх виконання, але в об'ємі невеличкого повідомлення (5-6 стор. на кожне питання). У відповідях на питання ситуативної задачі також можна використовувати матеріал, знайдений в літературі, разом з тим бажано підключати аналіз власних спостережень, життєвий досвід.

Критеріями оцінки завдань в контрольній роботі є: чіткість і зрозумілість відповідей; лаконічність і самостійність висновків, що свідчить про засвоєння студентом фактичного матеріалу теми; впевнене оперування психологічними поняттями; доцільність і відповідність наведених прикладів; чіткість визначення основних механізмів протікання психологічних і соціально-психологічних процесів; коректність використання теоретичних наукових положень для аналізу ситуацій міжособистісної взаємодії.

ЗАЛІК (ІСПИТ)

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів за контрольну роботу та до 40 балів за модульне тестування). Якщо студент не набирає достатню для позитивної оцінки кількість балів, він в усній формі відповідає на питання із переліку питань до заліку (якщо навчальним планом передбачений іспит – на питання екзаменаційного білету).

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на модульних тестуваннях та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у рефератах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, потрібно зазначити ступінь їх участі у роботі.

ІНТЕГРАЦІЯ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

2. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u149/2_15.jpg

3. http://psychologis.com.ua/upravlenie_1396437721.jpeg

4. https://ozakone.com/wp-content/uploads/2019/02/post_5a8daffaaa818-600x444.jpg

5. https://sites.google.com/site/eliinforres/_/rsrc/1479855431070/ponatta-elektronnih-informacijnih-resursiv/globus.jpg?height=228&width=320

6. <http://lib.nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/2.jpg>

8 https://gator.radiotrek.rv.ua/media/gallery/full/2/0/2015-05-21domnica_seminars_e7a51.jpg

10. http://school106.edu.kh.ua/files2/images/14_11_25_obuchenie_3.jpg?size=11